

S. Rm

~~Heller~~
19. X. 01.

G. 1649.

Obversigt af de nordiske Skandinavia

Lilljeborg, W.

Obversigt af Skandinavia
vien. & aeterna af
Gammars.

1854.

L. 1649.

Öfversigt af de inom Skandinavien hittills
funna arterna af slägtet

GAMMARUS FABR.

AF

V. LILJEBORG.

Inlemnad den 10 Maj 1854.

Släktet *Gammarus* upptages här sådant det är framställt af Milne Edwards*). Det tyckes visserligen, som om en mera naturlig anordning fördrade utgallrandet af en del arter, hvilka, isynnerhet hvad formen af det bakersta paret af abdominalbenen beträffar, förete så stora afvikelser från den för släktet typiska formen, *Gammarus locusta* (Lin.), att de icke borde med denna generiskt sammanställas. Så är förhållandet med de arter, som hafva grenarne å det nämnda paret af abdominalbenen koniska. De utmärka sig äfven i allmänhet från de andra *Gammari* genom en smärre kroppsförm, med mindre epimerer — hvarigenom de antyda en öfvergång till *Gammarina gressoria* — och merendels med längre ben. Formen af det sista paret af abdominalbenen är af vigt för dessa djurs rörelser, då den utan tvifvel derpå utöfvar ett stort inflytande; och det är tydligt, att den nedtryckta, lamellösa formen, som merendels är förenad med mer eller mindre långa cilier, måste vara mera fördelaktig för språng uti vattnet, än den koniska formen utan cilier. Också har jag observerat, att de med den sednare formen i allmänhet förete mindre lifliga rörelser, än de andra. Men då sammanbindande former möjligen kunna finnas, och dessutom icke alla dessa afvikande arter i anseende till könskillnaderne ännu äro så noga kända, som är nödigt för deras noggrannare begränsning, anser jag det lämpligast, att upptaga dem tills

*) Hist. Nat. des Crustacés, T. III, p. 42

vidare såsom en särskild underafdelning, eller subgenus under släktet *Gammarus*. Icke destomindre utesluter jag från detta slägte H. Rathkes *Gammarus zebra**), som påtagligen är en *Ischyrocercus* eller *Podocercus*, och tyckes vara en hona, samt komma ganska nära *Ischyr. minutus* Liljeb.**), ehuru den är vida större. Sedan denue blifvit utesluten, äro inom släktet fjorton arter kända såsom skandinaviska, och, med undantag af tvenne***), af mig sjelf här observerade.

Gammarus Fabr.

Corpus plus vel minus compressum, epimeris magnis vel mediocribus, basin pedum anticorum tegentibus. Antennæ superiores capite multo longiores, flagello appendiculari articulado præditæ, raro ante basin antennarum inferiorum capiti adfixæ. Mandibula appendicem magnam palpiformem gerens. Pedes thoracici 1:mi et 2:di paris manu prehensili subcheliformi, ungue indiviso instructi. Pedum thoracorum quinque paria posteriora non prehensilia. Rami pedum spuriorum ultimorum, vel 6:ti paris, lamellosi vel conici.

† Rami pedum spuriorum ultimorum depressi, lamellosi. *Gammarus*.

1) Oculi reniformes, subreniformes, ovati, vel subovati.

a) Annuli tres ultimi abdominis supra non aculeati.

*) Beitrage z. Fauna Norwegens; Acta Leop. T. XX, p. 74, tab. III, fig. 4.

**) Kongl. Vet.-Akademiens Handl. 1850, p. 335.

***) *Gammarus Sundevalli* et *anomalus*.

1. GAMMARUS SABINI Leach.

Gammarus Sabini Kröyer: Grönlands Amphipoder, p. 16, tab. I, fig. 8—11. — M. Edwards: Hist. Nat. des Crust. T. III, p. 50. — H. Rathke: Acta Leop. T. XX, p. 71.

Oculi magni, subreniformes vel subovati. Caput parvum, rostratum. Dorsum, saltem posticum, compressum et dentatum, dentibus carinam serratam formantibus. Appendix caudalis unica foliacea, apice rotundato vel subtruncato.

Ad litora Scandinaviæ occidentalia haud frequens.

2. GAMMARUS ANGULOSUS, H. Rathke.

Acta Leop. T. XX, p. 72, tab. III, fig. 3. — Frey u. Leuckart: Beitr. z. Kenntn. wirbellos. Thiere, 1847, p. 162.

Antecedente minor. Oculi subovati. Rostrum breve, obtusum. Testa quasi minutissime squamosa. Dorsum anticum angulatum, posticum obtuse carinatum, non vero dentatum. Antennæ superiores inferioribus breviores. Rami pedum spuriorum ultimorum fere æquales, lanceolati. Appendix caudalis unica, foliacea, lata, emarginata. Longit. 6—12 millim. Color viventis olivaceo-viridis. — Junioribus speciei præcedentis simillimus, tamen species distincta.

Ad litora Scandinaviæ occidentalia, prope superficiem maris, haud infrequens; velocissimus.

b) *Annuli tres ultimi abdominis supra aculeati.*

3. GAMMARUS MUTATUS, Liljeborg.

Gammarus locusta M. Edwards, l. c. p. 44*).

*) *Cancer Gammarus Locusta*, Montagu, Transact. of Linn. Soc. vol. 9, p. 92, tab. IV, fig. 1, afviker i anseende till förhållandet mellan antennerna, så att identiteten är mindre säker. — O. Fabricii *Oniscus pulex*, Fauna

Oculi reniformes. Antennæ fere æquales. Flagellum appendiculare antenn. super. circiter 6—9 articulatum. Rami pedum spuriorum ultimorum circiter æquales.

Ad oras Norvegiæ acceptus.

Den förekommer utan tvifvel vid hela vestra kusten af Skandinavien från Bohuslän till Nord-Cap. Den lär icke gå in genom Öresund, emedan den, som förekommer i Östersjön, är följande arten. Icke heller har jag funnit den vid stranden af Kullaberg. Af denna arten har jag äfven sett individer från Grönland. Den lär blifva större i den högre norden, emedan såväl dessa som de jag funnit i trakten af Tromsö i Norge, varit större än de, som blifvit anträffade vid Norges sydligare kuster.

Anm. M. Edwards' *G. locusta* afviker derigenom, att den på de trenne sista abdominalsegmenterna blott har en fasciculus af taggar på hvardera, då den ofvan beskrifna har trenne sådana; men denna skiljaktighet torde härleda sig från mindre noggrann observation. Detta synes sannolikt deraf, att de trenne fasciclarne rörliga taggar förekomma icke endast hos denna, utan äfven hos de tvenne följande arterne.

Då Linnés uti Fauna Svecica beskrifna *Cancer locusta* synes vara en annan, ehuru mycket nära stående art, ansåg jag det nödigt, att åt den af M. Edwards beskrifna gifva ett nytt namn, hemtadt från dessa arters förvexling med hvarandra.

4. GAMMARUS LOCUSTA (Lin.).

Cancer macrourus, thorace articulato, cæruleus, Linné: Gothl. Resa, p. 260. — *Cancer locusta*, Idem: Fauna Sv. edit. 2:da, p. 497. — Syst. Nat. ed. 12:ma, p. 1055. — *Cancer pulex*, Idem: ibidem ex parte. — *Gammarus locusta?* Zaddach: Synopseos Crustaceorum Prussicorum Prodromus, p. 4. — *Gammarus Duebenii*, Liljeborg: Öfers. af Kongl. Vet. Akad. Förh. 1851, p. 22.

Groenland. p. 254, synes vara denna arten, helst jag sett individer deraf från Grönland; men då han icke beskrifver flagellum appendiculare å öfre antennerna, eller rami å sista paret af abdominalbenen, m. m., så kan man dock äfven rörande den icke vara säker på identiteten, ehuru den har mycken sannolikhet för sig.

Oculi reniformes. Antennæ superiores longiores, flagello appendiculari circit. 5—7 articulato. Rami pedum spuriorum ultimorum insigniter inæquales, interior exteriore saltem tertia parte minor.

Ad oras omnes Scandinaviæ vulgaris.

Anm. Det är påtagligen detta species, som Linné uti sin Gothländska Resa på anförda stället beskriver, till hvilken beskrifning han hänvisar uti Fauna Svecica. Detta är så mycket mera sannolikt, som denne torde vara den enda *Gammarus*, som förekommer i de nordligare trakterna af Östersjön. Zaddach anförer väl ännu ett species för Östersjön, nemligen *G. Dugesii*, M. Edw., men denne tillhör troligtvis endast dess sydligare kuster, och är dessutom vida mindre allmän. Med anledning häraf har jag icke kunnat underlåta att tilldela det af Linné gifna namnet åt dess rätte egare.

Oniscus Gammarellus, Pallas.: Spicil. Zool. Fasc. 9, p. 58, tab. IV, fig. 8, som af Montagu anføres såsom synonym med hans *Gammarus locusta*, är hvarken denne, eller Linnés *Cancer locusta*, utan en *Orchestia*, hvilket med rätta af M. Edwards anmärkes*).

5. GAMMARUS PULEX (De Geer).

Squille Puce & Squilla (Pulex), De Geer: Mémoires pour servir à l'Histoire des Insectes, T. VII, p. 525, pl. 33. — Hosius: Archiv f. Naturgeschichte von Troschel, 1850, 1 Bd. p. 246. — *Gammarus fluviatilis*, M. Edwards, l. c. p. 45. — *G. pulex*, Idem: Regne Anim. 3:e édit. Crust. pl. 60, fig. 1. — *G. fluviatilis*, Zaddach, l. c. p. 6.

Antecedenti simillimus, tantummodo diversus: oculis minoribus, subovatis, antice parum vel vix sinuatis; flagello appendiculari circiter 3-articulato, aculeisque mobilibus in annulis tribus ultimis abdominis minutissimis, et ramis pedum spuriorum ultimorum magis elongatis, exteriore extus parum aculeato.

In rivis, fossis, fontibus etc. ubique vulgarissimus.

*) L. c. p. 17.

Ann. Såsom af synonymien för föregående art synes, har Linné förblandat sin *Cancer pulex* med sin *C. locusta*. För båda förlägger han lokalen till hafvet*), och anför derjemte i 10:de editionen af sitt Systema Naturæ för båda samma beskrifning i sin Gothl. Resa, nemligen den, som är citerad i synonymien för föregående art. Derföre har jag icke kunnat upptaga Linnés *Cancer pulex* såsom typ för den här ifrågakörande arten**) — Montagus beskrifning och afbildning af *Cancer Gammarus pulex****), äfvensom M. Edwards' öfver *Gammarus pulex*†) företer några afvikelser, som göra identiteten tvifvelaktig, ehuru M. Edwards uti 3:dje edit. af »Regne Animal» har å det ofvan citerade stället afbildat den här ifrågakörande, under namn af *Gamm. pulex* i förteckningen öfver planchen, sedan den likväl å sjelfva planchen förut erhållit namnet *Gamm. fluviatilis*. Detta antyder temligen påtagligt den förvexling af *G. fluviatilis* och *pulex*, som af M. Edwards uti hans Hist. Naturelle des Crustacés blifvit begången. Den afvikande karakteren för den förre, i afseende på förhållandet mellan de öfre och nedre antennernes skaff, som af M. Edwards anføres, är af den betydighet, att den tydligen härleder sig från ett skrif- eller tryckfel. *Gammarus fluviatilis* (Rösel), eller *G. Röselii*, Gervais & Hosius††), som isynnerhet utmärker sig från *G. pulex* genom en stark tagg eller process i bakre kanten af de tre första abdominalsegmenterna, har ännu icke hos oss blifvit anträffad.

6. GAMMARUS POECILURUS, H. Rathke.

Gammarus poecilurus & *Kröyeri*, H. Rathke, l. c. p. 68 & 69, tab. IV, fig. 1 & 2.

Oculi reniformes, nigri. Antennæ superiores inferioribus longiores, flagelli appendicularis

*) Uti Syst. Nat. edit. 12:ma p. 1055 yttrar han om *Cancer pulex*: »habitat ad maris litora, etiam in fontibus et fossis» etc. och citerar för den Iter Oel. p. 42 & 96, hvarest handlas om *Gammarus locusta*.

**) Hvad det är för en art, som han i Fauna Suecica 2 edit. p. 496 beskriver under namn af *Cancer pulex* är svårt eller omöjligt att utreda.

***) Transact. o. Linn. Soc. vol. 9, p. 93, tab. IV, fig. 2.

†) Hist. Nat. des Crust. t. III, p. 48.

††) L. c. p. 247.

articulis 4—6. Pedes thoracici 1:mi et 2:di paris circiter æquales, manibus fere ovatis. Pedes abdominales ultimi paris antecedentes multo superantes, ramis valde inæqualibus, exteriore majore subulato, ad latera spinis setisque ciliatis, et ad apicem aculeo majore setifero instructo, interiore lanceolato, setifero, tertiam vel quartam partem exterioris circiter æquante. Appendix caudalis in duas lacinias ovato-lanceolatas, obtusas, spiuiferas profunde divisa.

Ad oras occidentales.

Anm. Gammarus Olivü, M. Edwards)* kommer den mycket nära, men synes dock skilja sig derigenom, att ögonen hafva en annan form, mera närmande sig lancettformen, samt att den mindre grenen på det sista paret af abdominalbenen är ännu mindre, så att den knappt är synlig.

Enligt de af Rathke på anförda stället gifna beskrifningarne och figurerna äro skillnaderna mellan hans *G. poecilurus* & *Kröyeri* dessa: Den förre har taggar på öfra sidan af de 3:ne sista abdominalringarne, och den sednare blott på den 4:de och 5:te; den förre har händerna på andra benparet större och mera utbildade; och den har den större grenen på det sista paret af abdominalbenen blott cilierad och utan taggar, då den hos den sednare är taggig, utan att vara cilierad**). Härvid får jag anmärka, att jag ingen gång funnit dessa karakterer fullt öfverensstämmande med naturen. Först och främst har jag alltid funnit taggar på 6:te abdominalringen, äfven hos dem, som för öfrigt företett den typiska formen för *G. Kröyeri*, då det hos hela denna afdelning är konstant, att dessa taggar förekomma på de trenne sista abdominalringarne. För det andra är skillnaden uti formen af andra benparets händer blott en sådan, som jag funnit vara en följd af könsskillnaden. Honorna hafva nemligen visat den *G. Kröyeri* tillhörande formen, och de äldre hannarne den för *G. poecilurus*. Och för det tredje har Rathke ej observerat, att den större grenen på sista paret af abdominalbenen jemte det den är cilierad, äfven är försedd med taggar. Det hän-

*) L. c. p. 47.

***) Dessutom har *G. poecilurus* flera segmenter i antennernes svepor, men detta är beroende af kön och ålder.

der någon gång, att cilieringen är föga märkbar, och då visa sig, vid hastigt påseende, blott taggarne, isynnerhet när man tager djuret ur spriten. Detta sednare förhållande har jag observerat hos honor. Med ett ord: jag anser Rathkes *G. poecilurus* för att vara den gamla hannen, och hans *G. Krøyeri* för att vara honan af ett och samma species.

2) *Oculi rotundati.*

7. GAMMARUS OBTUSATUS (Mont.)

Cancer Gammarus obtusatus, Montagu: Transact. of Lin. Soc. vol. 11, p. 5, tab. II, fig. 7.

Gammarus maculatus, Liljeborg: Öfvers. af Kongl. Vet. Akademiens Förh. 1852, p. 10.

Oculi minuti, nigri. *Corpus* albidum, rufo fasciatum et maculatum. *Caput* inerme. *Dorsum* anticum læve. *Annulus* abdominis secundus et tertius interdum margine postico uniaculeato; quartus et quintus eodem margine bi- vel triaculeato. *Epimera* magna. *Epimeri* tertii, abdominis angulus posticus arcuatus et acuminatus. *Antennæ* superiores inferioribus longiores abdomen circiter attingentes, flagelli articulis circiter 20, flagello appendiculari minuto, 3—4-articulato. *Flagellum* antennarum inferiorum articulis circiter 8. *Pedes* 2:di paris iisdem 1:mi paris multo majores. *Pedes* spurii ultimi paris antecedentibus longiores, ramo interiore rudimentari et vix visibili, exteriori magno, lanceolato, marginibus spinulosis. *Appendix* caudalis duplex, laminis lanceolatis et acuminatis. *Manus* pedum 2:di paris apud marem magnitudine insignes, palma fere triangulari, margine inferiore obliquo, tuberculoso, pone angulato, et fossula marginali, unguis recipiendi causa, prædito; unguis magnus obtusus et compressus. *Feminæ* manus 2:di paris eadem maris minor, fere ovalis, palma postice angulata, ungue acuto. *Longit.* circ. 8 mm.

In parte meridionali sinus Codani, in latere inferiore Asteracauth. rubentis, e profundo 14—15 org. acceptus.

Anm. Montagus beskrifning och afbildning lemna visserligen mycket öfrigt att önska, för identificationens säkerhet, men öfverensstämmelsen är imellertid i åtskilliga hänseenden så stor, att identiteten synes otvifvelaktig.

8. GAMMARUS PALMATUS (Mont.).

Cancer palmatus, Montagu: Transact. of Linn. Soc. vol. 7, p. 69, tab. VI, fig. 4. — *Melita palmata*, Leach.: Transact. Linn. Soc. vol. 11, p. 358. — Frey u. Leuckart: Beitr. z. Kenntn. Wirbellos. Thiere, 1847, p. 162. — *Gammarus Dugesii*, M. Edwards: Hist. Nat. des Crust. t. III, p. 54. Regne anim. 3:e édit. Crust. pl. 60, fig. 3.

Oculi parvi, nigri. Color olivaceo-fuscus. Caput inerme. Dorsum læve, annulus vero abdominalis quartus postice processu mediano marginali acuminato, et quintus supra utrinque alio simili sed minore processu. Antennæ superiores inferioribus longiores, flagello apud marem circ. 24, et apud feminam circ. 18 articulis prædito, flagello appendiculari biarticulato. Pedunculi antenn. inferiorum articulus ultimus et penultimus circ. æquales; flagellum circ. 7 articulis. Pedes thor. 1:mi paris, præsertim apud marem, iisdem 2:di paris multo minores. Ambo paria apud marem forma singulari; par 1:mum articulo 5:to, vel manu, articulo 4:to brevior, fere elliptico, ad angulum lateris inferioris et posterioris profunde lacerato-inciso, ungue in fundo incisuræ fixo, maxima ex parte lamelloso, appresso in foveola marginali jacente, apicem versus cito coarctato et arcuato; par 2:dum articulo 5:to maximo, triangulari, marginibus lævibus, ungue longo et sat gracili, ad angulum marginis anterioris et inferioris fixo, et versus latus in-

terius palmæ inflexo. Apud feminam hi pedes solito modo sunt formatæ, et 2:di paris iisdem maris multo minores; 1:mi paris unguis marginem inferiorem totum obtegens, et ad eum arcte appressus; 2:di paris palma mediocris, ovata, angulo obtuso ad unguis appressi apicem. Pedes thor. 3:tii et 4:ti paris parvi, hi illis breviores. Pedes abdominales ultimi paris, antecedentibus multo longiores, ramo exteriori lamelloso, magno, trunco multo longiore, fere lineari, apice marginibusque spinosis, ramo interiore brevissimo, fere rudimentari, spinis duabus longis. Appendix caudalis duplex, stilis duobus brevibus conicis, spinosis formata. Mares feminis majores; circ. 10 millim. longi.

In freto Öresund prope litus acceptus.

Anm. Då honan icke företer den egna formen af handen af andra benparet, som hannen, hvilken föranledt Leach till uppställandet af slägtet *Melita*, så är det deraf tydligt, att detta slägte, enligt den af M. Edwards, redan, utan kännedom af honan, uttalade åsigten, saknar befogenhet. Men skulle det bibehållas detta oaktadt, komme föregående arten — *G. obtusatus* — att äfvenledes deruti upptagas, då den visar mycken frändskap med denne både i anseende till bildningen af 2:dra benparet hos hannen, och den af det 3:dje och 4:de, samt af sista paret abdominalben, såväl som de spetsiga processerna å 4:de och 5:te abdominalsegmenterna.

9. GAMMARUS SUNDEVALLII, H. Rathke.

L. c. p. 65, tab. III, fig. 2.

»G. fronte inermi; oculis rotundis; quarto et quinto abdominis segmento spinoso; antennis inferioribus longioribus, articulo primo antennarum inferiorum processum brevem acutum emitte; manibus secundi paris iis primi paris multo majoribus, oblongo-ovatis, pilosis; ultimis pedibus spuriis penultimos excedentibus, in ra-

mos duos fere æquales, complanatos, lanceolatos divisos; appendicibus caudalibus duabus foliaceis, subovatis, postice spinosis». H. R.*). — Tantum addi debet, feminam mari dissimilem esse manibus primi et secundi paris minutis et fere æqualibus, et manum secundi paris apud marem infra pone unguem valde pilosam, minimeque dentatam esse.

Ad oras Norvegiæ occidentales.

10. GAMMARUS ASSIMILIS, Liljeborg.

Öfvers. af Kongl. Vet. Akademiens Förh. 1851, p. 23.

»Præcedenti simillimus, præcipue diversus: pedibus maris secundi paris longioribus, manu elongata, fere rectangulari, infra pone unguem oblique truncata, et tridentata, antice et postice æqualiter, non dense, pilosa. Inter feminam et marem dissimilitudo eadem ac præcedentis.»

Ad oras Norvegiæ occidentales.

Ann. Olikheten mellan denna och den föregående är med afseende på formen af handen på andra benparet så stor, att man, oaktadt de för öfrigt nästan fullkomligt likna hvarandra, svårligen kan betvifla deras specifika skiljaktighet.

✠✠ *Rami pedum spuriorum ultimorum stili-formes, conici Appendixæ caudalis unica, tuberculiformis. Gammaropsis.*

a) *Pedes thor. 3:ti et 4:ti paris solito modo formati.*

11. GAMMARUS ERYTHROPTHALMUS, Liljeborg n. sp.

Corporis forma fere eidem *G. locustæ* similis, epimera vero minora. Longit. circ. 7 millim. Oculi magni, reniformes, rubri. Frons inermis.

*) Endast beskrifning öfver hannen.

Dorsum læve. Annuli abdominis supra sine aculeis. Antennæ longitudine mediocres, hirsutæ, superiores inferioribus parum longiores, pedunculi articulo 1:mo ceteris crassiore, 2:do vero brevior. Art. 2:dus 3:tio non multum longior. Flagellum pedunculo paullum brevius, articulis circ. 15. Flagellum appendiculare longum, articulis 6. Antennæ inferiores pone superiores fixæ. Pedunculus earum eidem ant. super. circ. longitudine æqualis, articulo basali infra processu longo, articulo 2:do non plane apicem articuli 1:mi pedunculi ant. superiorum attingente, articulo 3:tio et 4:to inter se circit. æqualibus. Flagellum articulis 12. Pedum thor. 1:mi et 2:di paris manus valde inæquales, hæ illis multo majores. Illæ feræ ovatæ, carpo magnitudine circ. æquales, præsertim postice setosæ; margines postici palmæ et carpi angulum acutum formantes; apud marem et feminam inter se similes. Hæ apud marem validæ, carpo multo majores, oblique triangulares, margine antico arcuato, postico infra oblique truncato, crenulato, setifero, processibusque tribus brevibus instructo. Apud feminam paullum minores sunt, ovatæ, et postice tantum processibus duobus præditæ. Pedes thor. 6:ti et 7:mi paris ceteris longiores, inter se circ. æquales, apicem pedum abdominalium ultimorum attingentes, articulo basali valde dilatato. Rami pedum abdominalium (spuriorum) ultimorum supra et ad apicem aculeati, inter se et parti basali longitudine circ. æquales, antecedentes paulum superantes. Appendix caudalis brevis et crassa, postice truncata, supra postice eminentiis duabus parvulis lateralibus aculeatis. Color viventis flavescenti-albidus, fasciis dorsalibus lutescentibus.

In

In mari ad Kullaberg in Scania, e profundo
14—16 orgyrum acceptus, rarus.

b) *Pedes thor. 3:ti et 4:ti paris forma singulari, ungue longissimo, parum arcuato, articulo 5:to et 6:to una formato.*

12. GAMMARUS ANOMALUS, H. Rathke.

L. c. p. 63, tab. IV, fig. 7.

Corporis forma gracilis; epimera parva, et pedes thor. postremi longissimi. Longit. circ. 9 millim. Oculi parvi, rotundi, nigri. Frons inermis. Dorsum læve. Antennæ tenues; superiores inferioribus fere dupplo longiores, flagello articulis circ. 19—20, et flagello appendiculari art. 3 instructo. Antennæ inferiores annulum 4:tum thoracis circ. attingentes, flagello articulis 8. Manus pedum thor. 1:mi paris iisdem 2:di paris paullum majores, fere quadrangulares, inferne oblique rotundatæ; hæ oblongæ, fere rectangulares, quam illæ dimidio angustiores, sed fere æque longæ. Pedes thor. 3:ti paris apud marem iisdem 2:di paris parum longiores. Rami pedum abdominalium ultimorum subæquales, trunco longiores. (H. R.)

Ad oras Norvegiæ.

Anm. Den synes öfverensstämma så mycket med honan af följande art, att jag skulle varit böjd för att anse den dermed synonym, om icke Rathke anført båda könen. Till följe af denna likhet för öfrigt, anser jag det troligt, att den med denna arten äfven öfverensstämmer i formen af 3:dje och 4:de paren af bröstbenen, samt af caudalbibanget. De förra beskriivas icke af Rathke, men hvad som af honom anföres om det sednare gifver anledning att der förmoda denna öfverensstämmelse.

13. GAMMARUS LONGIPES, Liljeborg.

Öfvers. af Kongl. Vet. Akads Förh. 1852, p. 10.

K. V. Akad. Handl. 1853.

30

Præcedenti simillimus. Oculi minuti, rotundati, nigri. Longit. circ. 7 millim. Antennæ superiores inferioribus multo longiores, flagello articulis circ. 16 instructo, et flagello appendiculari 3—4 articulo. Flagellum ant. infer. articulis circ. 6. Manus pedum thor. 1:mi paris iisdem 2:di paris majores, apud marem ovatae, ad marginem posticum, unguem propius, processibus duobus et aculeo interno mobili præditæ, apud feminam fere ovatae, inferne oblique truncatae et processibus carentes, ad marginem posteriorem intus aculeo mobili. Pedum 2:di paris manus apud marem ovatae, setis longis, præsertim antice, dense obsitæ; apud feminam fere rectangulares, iisdem 1:mi paris vero non dimidio angustiores. Pedes thor. 5:ti paris reliquis minores. Pedes thor. 7:mi paris longissimi, ceteris multo longiores, pedes spurios ultimos longe superantes, articulo 5:to ceteris longiore. Rami pedum abdominalium ultimorum æquales, aculeati, fere apicem pedum abdom. 4:ti paris attingentes. Appendix caudalis unica, tuberculiformis, brevis, truncata, supra postice eminentiis duabus aculeatis.

In mari ad Kullaberg in Scania e profundo 14—16 org. acceptus.

Ann. Uti den förut afgifna beskrifningen (l. c.) hafva, af brist på tillgång till microscop vid undersökningen, flera oriktigheter insmugit sig, som härmed blifvit rättade. Från *G. anomalus* synes den skilja sig hufvudsakligen genom sina kortare antenner, och genom en annan form på första och andra benparet, af hvilka det första isynnerhet hos hannen är afvikande.

14. GAMMARUS MACRONYX, Liljeborg n. sp.

Femina. — Corporis forma præcedentem sat multum refert, minus vero compressa, antennis

pedibusque brevioribus. Epimeris parvulis dorsoque latiusculo *Gammarinis gressoriis*, M. Edwards, vel *Corophidis*, Dana*) haud dissimilis. — Corpus gracile. Longit. circ. $5\frac{1}{2}$ millim. Oculi minuti rotundi nigri. Frons inermis; dorsum læve; annuli tres postici abdominis sine aculeis. Antennæ longitudine mediocres, superiores inferioribus longiores, pedunculi articulo 1:mo ceteris multo crassiore, 2:do vero paullum brevior, et art. 3:tio dimidiam partem 2:di circ. æquante; flagello tenui articulis 14—16, et flagello appendiculari sat longo circ. quinque-articulato, fere apicem articuli 5:ti flagelli attingente. Antennæ inferiores paullum crassiores, pedunculi articulo 3:tio et 4:to longis, circ. æqualibus, hoc apicem pedunculi antenn. super. superante; flagello articulis circ. 7. Manus pedum thor. 1:mi et 2:di paris fere æquales, valde hispidæ, fere oblongo-ovatae, processibus et aculeis destitutæ, illæ his paullo majores. Pedes thor. 3:tii et 4:ti paris forma singulari**), articulo 3:tio magno et dilatato, et antice infra angulato, articulo 4:to brevi, art. 5:to et 6:to arcuatis, gradatim attenuatis, et una unguem longissimum formantibus. Pedes thor. 5:ti paris antecedentibus longitudine circ. æquales, pedibus vero 6:ti et 7:mi paris, qui, retro porrecti, pedes abdominales superant, breviores. Ramorum pedum abdominalium ultimorum vel 6:ti paris exterior interiore longior, et trunco longitudine æqualis, apicemque pedum abdom. antecedentium attingens; ambo conici, aculeati. Appendix caudalis brevis, crassa, postice rotundata, et supra

*) Americ. Journal o. Sciences a. Arts, 2 ser., vol. VIII, p. 139.

**) Simili modo etiam hi pedes apud *Gamm. longipedem* sunt formati.

tuberculis duobus spiniferis, obtusis, foveola disjunctis.

In mari ad Kullaberg in Scania, e profundo 4—5 org. acceptus, rarus. Segnis et cito moribundus, quum e mari exceptus.

Från såväl *Gammarus anomalus* som *longipes* skiljes den lätt derigenom att antennerna äro kortare, ehuru bisvepan å de öfre är längre. Första och andra benparens händer äro af en annan form, än de hos dessa båda arter, samt visa sig äfven olika, åtminstone den sednares, i anseende till fördelningen af den betydliga mängden borst, hvarmed de äro bevuxne. Från yttre sidan synas vid främre kanten å första handen trenne afsatser eller trubbiga vinklar, som hvardera bära en buske längre och kortare borst, och vid klons fäste är dessutom äfven en sådan. Vid bakre kanten synas fyra sådana afsatser, som sträcka sig snedt nedåt och framåt sidan, och bära rader af längre och kortare borst. Vid den främre kanten af den andra handen äro dylika buskar eller knippen af borst, men vid den bakre kanten äro de mycket talrikare, och sitta tätare, än på den första, så att de nästan sammanlöpa, och denna handen derföre här har en lika ymnig borstbetäckning, som samma hand har vid den främre kanten hos *G. longipes*.

Flera till detta slägte hörande skandinaviska arter, än dessa fjorton äro mig icke bekanta; men det är ingalunda osannolikt, att detta antal kan ökas efter vidare undersökning af våra vstra kuster, och möjligen äfven af våra stillastående färska vatten, och våra brunnar. Linné har uti sin *Fauna Svecica*, 2:dra edit., inom slägtet *Cancer* blott anfört två Amphipoder, af hvilka endast den ena kunnat identificeras, och den andra troligtvis icke varit någon *Gammarus*. Hvad han anför om dess lefuadssätt, svenska namn m. m., synes icke kunna tillämpas på den form, han beskriver.

Biografi

ÖFVER

SAMUEL GRUBBE,

STATS-RÅD, KOMMENDÖR AF KONGL. NORDSTJERNE-ORDEN,
EN AF DE ADERTON I SVENSKA AKADEMIEN.

SAMUEL GRUBBE var född d. 19 Febr. 1786 på Seglorabergs egendom i Elfsborgs län. Hans föräldrar, Majoren **CARL CHRISTOPHER GRUBBE** och dess fru **ULRIKA SCHUTZ**, dogo redan under hans barndom, och han blef sedan upptagen och uppfostrad af sin morfar Grosshandlaren **JOH. SCHUTZ** i Götheborg. Sedan han genomgått Gymnasium i sistnämnda stad, inskrefs han 1802, såsom student vid Upsala Universitet, och blef promoverad till Philosophiæ Magister vid promotionen 1806, då han innehade första hedersrummet. Docens i Theoretiska Philosophien s. å. Utnämndes till Professor i Logiken och Metaphysiken vid Upsala Universitet 1813, och förflyttades till professionen uti Ethik och Politik vid samma läroverk 1827. Denna lärostol innehade han till 1840, då han inkallades i Konungens Statsråd, der han i början var Chef för Ecclesiastikdepartementet. Ifrån denna höga befattning erhöll han nådigt afsked 1844 med pension, och fick tillbringa sina återstående dagar i privatlivets lugn till sin död, som inträffade d. 6 Nov. 1853.

Till Ledamot i Revisionen af Rikets Elementarläroverk valdes han af Upsala Universitet 1824.

Till ledamot i Committéen för granskning af Rikets allmänna läroverk kallades han af Konungen 1826 och deltog i dess öfverläggningar under åren 1826—28.

Valdes af Upsala Universitet till dess ombud vid Riksdagen 1834—35.

Ledamot af K. Vitterhets- Historie- och Antiquitets-Akademien 1827.

En af de Aderton i Svenska Akademien 1830.

Direktör i denna Akademi 1834, 1843 och 1847.

Ledamot af K. Vetenskaps-Akademien 1837.

Præses i denna Akademi år 1844.

Hedersledamot i Vetenskaps-Societeten i Upsala 1840.

Rektor vid Universitetet 3:ne gånger, 1821, 1828 och 1836.

Promotor vid Magister-Promotionen 1833.

Riddare af K. N. O. 1829.

Kommendör af samma Orden 1853.

Gift 1820 med sin nu efterlemnade Enka MARGARETA JOHANNA GRAVE, och af de fem barn, som blefvo frukter af detta äktenskap, öfverleva en son och tre döttrar sin fader.

Stats-Rådet GRUBBE var en utmärkt och märkvärdig vetenskaplig karakter. Hans forskning var riktad åt vetenskapsodlingens högre områden, och således genom lifvet sysselsatt med de tankens och vetenskapens stora problem, genom hvilka mensklighetens väsende och bestämmelse skola utredas. Af de inom filosofien på hans tid och i synnerhet under hans yngre år med hvarandra häftigt kämpande partiernas strider var han oberoende, emedan han icke hyllade någon af de kämpandes meningar såsom auctoritet, utan gick sin egen redliga forsknings raka väg. Han ansågs derföre i allmänhet såsom eklektiker och sammanjemkare af andras meningar; men detta var han såsom filosof blott skenbart. Deremot var det en annan spänning inom vetenskapsodlingen, der han gerna velat framträda såsom medlare om han förmått. Han såg med bedröfvelse huru derigenom, att filosofien öfvergifvit den negativa roll, hvilken KANT tilldelat henne och, förklarande sig för positiv, fruktlöst försökt en andlig världseröfring, en djup söndring hade uppkommit inom tankens rike, emellan

reflexionen och iakttagelsen, emellan tankens genomgripande verksamhet och specialforskningarnes detalj; i följd hvaraf den förra genom den transcendentala sjäfbetraktelsen, sammandrog och hämmade sin egen expansivkraft och fördjupade sig i klyftigheternas mörker, och de sednare, nästan förnekande tankens magt och den vetenskapliga insigtens möjlighet, sammanhopade blott yttre kunskaper uti nästan öfverskådliga massor. Af naturvetenskapens forskningsarter, emellan hvilka och philosophien söndringen är störst, hade han icke hunnit inhemta mer än elementära kunskaper, och kunde således icke der utöfva någon inflytelse. Inom det humanistiska området af vetenskapsodlingen — historien, politiken och vitterheten — var deremot hans lärdom grundlig och vidsträckt. Att till dessa områden utsträcka den filosofiska betraktelsen var hans trogna och ihärdiga bemödande; och hans både historiska, politiska och estetiska studier, som förvaras i hans qvarlemnade talrika skrifter, af hvilka de flesta beklagligen äro otryckta, hafva derföre obestriddigen ett högt värde. Såsom lärare var han nitisk och trogen, och hade en öfverträffande undervisningstalent; men han saknade den impuls, som, utgående antingen ifrån ingifvelsen af en mächtigare originell snillegåfva, eller ifrån känslans enthusiasm, eller ifrån lågan af en häftigare passion, har kraft att i högre grad väcka deltagande hos en studerande ynglingacorps. Såsom skriftställare har han, såväl uti kompositionens ordning och tydlighet som uti diktionens klarhet och ledighet väl hos oss icke någonsin haft sin öfverman, men den tankens djerfhet och den uttryckets kraft, som förmår fångsla äfven den trögare läsarens uppmärksamhet, har man icke skäl, att tillerkänna honom. Såsom talare hade han utmärkt förmåga. Uti tankeutvecklingens fortgående consequens och ordning, uti uttryckens lämplighet, uti smakfullt iakttagande af det skickliga och passande, lemnade han icke något att

önska; men hans stela hållning och nästan orörliga blick minskade något effekten af hans ord, ehuru han alltid lyckades att qvarhålla sina åhörarens uppmärksamhet. Hans lynne var utmärkt af mildhet och lugn och han ansågs i allmänhet för kall. Men vid dessa små tillfällighetstal, som nu så ofta brukas, förrådde hans röst och ansigtsuttryck, understundom en så djup och varm rörelse, att den mäktigt verkade på hans åhörare. Han hörde till den klass af tänkare, hos hvilka det praktiska nitet och önskan att verka på andra icke utgöra det öfvervägande karaktersdraget, utan till dem, som rigta tanken inåt, öfverlemna sig åt en ihärdig meditation, och söka förklaring och upplösning af vetenskapens mörka gåtor.

Inom sin familj var han älskande, älskad och lycklig. Hans hem var fridens och trefnadens verkliga bostad. I sitt umgänge var han jemn, mild och fördragssam. Han hade i följd af sina mångsidiga förhållanden inom samhället många bekantskaper, och de flesta af dem voro emot honom vänligt sinnade. Det är känt att de män som egentligen äro utmärkta af det praktiska nitet, och af den starka viljan att ingripa uti och på ett eller annat sätt förändra det gemensamma karaktär eller ställning, hafva någon gång trofasta, aldrig svikande vänner, och ännu oftare fiender i döden, men till deras klass hörde icke GRUBBE. Derföre då man uppfattar vänskapen i högre mening, eller då den har sin rot i själsfrändskap och i gemensam kärlek för gemensamma ändamål, torde den i högre grad icke hafva fallit på hans lott, utan, såsom det med vetenskapliga litteratörer ej sällan händer, var han på sin ålderdom, såsom vetenskapsman, temligen ensam. Det omdöme, som de efterlevande äro skyldige hans minne, *att han var en af de trognaste arbetare i kulturens tjänst, vårt land någonsin ägt, utgår således icke ifrån vän-*

skapliga sympathier, utan hvilat på en verkligt oväldig
 pröfnings säkrare grund.

Efterlemnade skrifter:

A. Af trycket utgifna.

1. De Realismo rationali Bardilii. 1806.
2. De philosophia Cartesii. 1807.
3. Dissertatio stationes successivas philosophiæ progredientis adumbrans. 1809.
4. Dissertatio de harmonia religionis et moralitatis in philosophia practica vindicanda. 1810.
5. De philosophia Naturæ disquisitioni empiriciæ non inimica. 1815.
6. Animadversiones in constructionem Materiæ Schellingianam. 1818.
7. Theser utgifna och ventilerade vid H. K. H. Kronprinsens närvaro i Upsala. 1825.
8. Åtta Akademiska Programmer.
9. Om förhållandet emellan Religion och Moralitet. 1812.
10. Öfversigt af Philosophiens närvarande tillstånd. 1820, 21. (införd i Tidskriften Svea, 3:dje och 4:de häftena).
11. Bidrag till utredande af samhällslärans grundbegrepp. 1825 —26. (införda i 8:de, 10:de häftena af Svea).
12. Inträdestal i K. Vitterhets-Akademien: Anmärkningar rörande forntidens åsigt af staten. I K.-Vitterhets-Akademiens handlingar 15:de delen.
13. Inträdestal i Svenska Akademien: om Leopold. I Sv. Akademiens handlingar 14:de delen.
14. Om den borgerliga straffmaktens grund och väsende. 1833. (införd i Skandia 2:dra bandets 1:sta häfte).
15. Rätts- och Samhällslära, 1:sta bandet. 1839.

B. I handskrift förvarade.

- I. På det Akademiska Bibliotheket i Upsala.
1. Om människoslägtets ursprungliga tillstånd. Sex halfark.
2. Inledning till Philosophiens historia och öfversigt af Orientens kulturformer. 19½ halfark.
3. Föreläsningar öfver Philosophiens historia till och med den Grekiska Philosophien. 113 halfark.
4. Föreläsningar öfver Philosophiens historia ifrån och med Carl den stores tid till och med Schelling. 93½ halfark.

Biografi

ÖFVER

SAMUEL OWEN,

FABRIKS-IDKARE, RIDDARE AF KONGL. WASA ORDEN.

SAMUEL OWEN var född d. 12 Maj 1774 i grefskapet Shropshire i England. Fadren landtbrukare. Vid 9½ års ålder blef han satt i en skola, den han besökte tills han var 10¼ år, då han fick tjänst vid en herrgård, såsom vaktare af får, svin och gäss. Här qvarblef han 2:ne år, hvarefter han hade dylik sysselsättning på åtskilliga andra ställen, intill 17 års ålder, då han erhöll befattning att köra en häst, som på små kanaler framdrog båtar. Efter ett års förlopp gaf han sig i lära hos en snickare, der veckolönen visserligen var knapp, men genom arbete på fristunder beredde han sig någon inkomst, med tillhjälp hvaraf han drog sig fram, och kunde under 10 veckors tid besöka en aftonskola. Vid 20 eller 21 års ålder sökte och erhöil han arbete vid BOULTON och WATT's då nyanlaggda faktori, Soho, nära Birmingham, der han efter någon tid blef modellsnickare, samt gifte sig. Gjutmästaren derstädes lånade honom en beskrifning öfver WATT's ångmachin, med flera böcker, af hvilka han, med gjutmästarens tillhjälp, inhemtade nödiga begrepp om ångmachinens beskaffenhet och sätt att verka. Efter att i 4 år hafva arbetat vid Soho, flyttade han derifrån till FENTON, MURRAY & Wood's

faktori i Leeds, hvilket den tiden var ansedt såsom ett af de förnämsta i England.

Till Sverige kom OWEN 1804 för att uppsätta fyra ångmaskiner, som dåvarande Kanslirådet EDELCRANTZ från faktoret i Leeds införskrifvit, och af hvilka en blef uppsatt vid Elfviks klädesfabrik på Lidingön, en vid Kungsholms, en vid Ladugårdslands bränneri, samt den fjärde vid Dannemora Grufvor. Efter välförrättadt värf återvände OWEN till England, der han då fick arbete på M:r WOOLF's faktori. Under tiden hade Baron EDELCRANTZ från Leeds intaget ytterligare en ångmaskin för den af honom i Stockholm anlagda Eldqvarnen, samt hos M:r MURRAY begärt en person, som skulle besörja uppsättningen. Då svar härpå uteblef, anmodade Baron EDELCRANTZ OWEN att återkomma för att verkställa detta arbete, hvilket anbud förnyades, när, oaktadt erhållen påminnelse från OWEN, M:r MURRAY icke afhördes. OWEN begaf sig då till Stockholm, men dagen efter hans ankomst inträffade äfven M:r MURRAY med trenne arbetare, så att OWENS biträde blef öfverflödigt. Han såg sig då icke någon annan utväg än att genast återvända till England, men erhöll lyckligtvis, d. 1 Maj 1806, förmanlig anställning såsom verkmästare vid Bergsunds gjuteri, hvilket H:r G. D. WILCKE & ERDMANN efter framledne Grosshandlaren DAN. ASPLUND nu öfvertagit. Denna befattning bibehöll OWEN i tre år, och bland andra beställningar, som under tiden der utfördes, var äfven den af ett plåt-vallsverk vid Klosters Bruk i Dalarne, hvilket vallsverk genom OWENS försorg äfven uppsattes.

I Augusti 1809 erhöll OWEN privilegium att för egen räkning anlägga jerngjuteri och maskinverkstad på Kungsholmen uti f. d. Appelqvistska egendomen, som han tillhandlat sig. Sjelf arbetare, lade han hand, icke allenast vid tillverkningen, utan ock vid den förutgående byggnaden, och nu i tillfälle att efter eget godtfinnande

införa de arbetssätt han i England inhemtat, gjorde hans utmärkta verksamhet och duglighet denna verkstad snart till den första i Sverige, hvilken ock till följe häraf blef så anlitad, att beställningarne ofta nog voro flera än som möjligen kunde medhinnas. Bland maskinerier och gjutgods af alla slag, som här blifvit gjorde, må nämnas: ångmaskiner till ett betydligt antal; qvarnverk af en förbättrad konstruktion — ett dylikt, med fyra par stenar och 30 hästars ångmaskin, utfördes 1822 till Rio de Janeiro, der det genom OWENS utsände verkmästare blef uppfördt och satt i gång; öfver tusen tröskverk, större och mindre, af hvilka sednare största antalet utfördes till utlandet, der de äro kända under namn af Svenska tröskverk; ett plåtvallsverk till Skebo bruk; mudderverk till Waddö kanal, med 10 hästars ångmaskin, att muddra på 10 till 12 fots djup; m. fl. Uppsättningen af dessa maskinerier besörjdes merendels af OWEN, som för sådant ändamål hade flera personer, hvilka reste omkring och endast härmed sysselsattes. OWEN började ock byggnaden af en hängbro öfver Mälaren, något nedanföre båtfarten mellan Röda Bodarne och Riddarhusgränden, men denna måste öfvergifvas, och de redan uppförde jernpelarne borttagas. På sednare åren tillökade han faktoriet med puddel- och vällugnar, vallsverk samt mumblingshammare, för smidning af gröfre pjecer.

De maskinerier, som härifrån till åtskilliga landsorter utgingo, hufvudsakligast qvarn- och tröskverk, hade ett skaplygne helt olika med det förut vanliga, samt voro vida skiljde från den klumpighet, som med få undantag hittills hade vidlådt svenskt gjutgods; och då deras ändamålsenlighet snart gjorde sig gällande, började något hvar af byggmästarne att i sin mån tillägna sig de nya konstruktionerne, så att OWENS faktoriet började en ny epok i Svenska maskinväsendet, hvartill mycket bidrog; att modellsnickare, gjutare, samt äfven

machinarbetare härifrån spridde sig till de gamla gju-
terierne, der de nya arbetssätten sålunda småningom
infördes.

OWEN har väsendtligen bidragit till ångfartygens
tidiga införande i Sverige. Redan 1817 insatte han
ångmachin i en båt, som benämndes Witch, och gjorde
försök att framdrifva den medelst ett akterut anbragt
hjul, som hade vingar, ungefärligen såsom på en väder-
qvarn, hvilket likväl icke ville lyckas. Ångmachinen,
af omkring tio hästars kraft, öfverflyttades sedan till
båten Amphitrite, som förseddes med vanliga skofvel-
hjul, och var den första ångbåt här i landet, som
gick med passagerare; 1818 gjorde den en resa till
Westerås marknad, der den väckte ett oerhördt upp-
seende. Lilla skonerten Experiment, som Konung CARL
JOHAN på egen bekostnad lät bygga på Djurgårdsvarf-
vet, försågs med en 20 hästars ångmachin samt akterut
med ett vattenhjul, som gick helt och hållet under vatt-
net och hade fyra vingar eller skoflar. Denna inrätt-
ning var enahanda med ett slags nu brukliga propellers,
men då fartyget dermed icke kunde bringas till mera
än 4 knop, troligen emedan maskinen icke kunde gifva
hjulet tillräcklig omloppshastighet, måste den förkastas
och vanliga skofvelhjul i stället ditsättas. Sedermera
blef ångmaskinen borttagen och fartyget förändradt till
segelfartyg. När OWEN 1843 lemnade faktoriet, voro
der tillverkade 30 ångmaskiner till fartyg, bland hvilka
ångfartyget Örnsköld och Krono-ångfartyget Oden. OWEN
var äfven den första här i landet, som byggde fartyg af
jern, nemligen ångfartygen Gustafsberg och Samuel Owen,
båda byggda på hans varf vid Kungsholms faktori *).

I sin

*) Efter hvad man nu kan påminna sig hafva på OWENS fak-
tori ångmaskiner blifvit insatte i nedanuppräknade fartyg,
af hvilka flere blifvit byggde på det derstädes anlagda varf,
nemligen:

I sin ungdom hade OWEN erhållit ringa underbyggnad; men snille och ihärdighet ersatte bristen, och sålunda hade han på praktisk väg förskaffat sig kunskaper, förutan hvilka han icke skulle kunnat genomföra så många företag, af till en del mycket olika beskaffenhet, med hvad som i England utgjort hans sysselsättning. Med OWENS nyhetsbegär och företagsamhet skulle han äfven någon gång inlåta sig i sådant, som icke efter önskan lyckades, och detta kunde icke aflöpa utan förluster. På åtskilliga försök nedlade han också

Witch; Amphitrite;
 Experiment;
 Upsala;
 Norrköping, N:o 1;
 Yngve Frey;
 Constitution } Postfartyg;
 Preussiska Örn }
 Braut Anund;
 Carl Johan;
 Stockholm, (2:ne ångmachiner);
 Föreningen;
 Vulcan;
 Josephine, N:o 1;
 Hercules;
 Ormen Långe;
 Ellida;
 Josephine, N:o 2;
 Oscar;
 Norrköping, N:o 2;
 Arboga eller Dalarne;
 Oden, Kronofartyg;
 Gottland;
 Thorshälla;
 Wikingen;
 Westmanland;
 Örnsköld;
 Gustafsberg } Jernfartyg;
 Samuel Owen }
 Mälaren.

icke ringa kostnad, och då härtill kom, att under sedan åren hans mekaniska verkstad hade svårt att ut- hålla täflan med dem som under tiden uppstått, bland hvilka i synnerhet Motala, der ett mera sorgfälligt arbetssätt blifvit infördt, än hvad som brukades när OWEN lemnade England, och från hvilket faktori elever utgått till de öfriga, så gjorde allt detta, samt ännu åtskilliga andra omständigheter, att han kom på obestånd och nödsakades, efter att i 33 år hafva drifvit faktoriet, samt der tillverkat för flera millioner riksdalers värde, år 1843 afstå sin egendom till sina borgenärers för- nöjande.

Åren 1844 och 1845 tillbragte OWEN på Linnäs egendom i Calmar län, der han byggde ett tröskverk och uppsatte en ångmachin för uttappning af en mosse. År 1847 antog han verkmästare-befattning vid Åkers Styckebruk, hvarmed han fortfor till 1854; då sjuklig- het nödgade honom att genomgå vattenkur. Återställd besökte han stora expositionen i London och bodde sedan i Södertelje till hösten 1853, hvarefter han återflyttade till Stockholm, der han dog d. 15 Februari 1854.

OWENS verksamhet och förtjenster hafva rönt ett allmänt erkännande. Rikets Ständer ansgo åt honom en lifstidspension af 2,000 R:dr B:ko, att utgå från och med år 1828, och likaledes Bruks-Societeten, af hvilken han med särdeles välvilja blifvit omfattad, år 1835 en dylik af 333 R:dr 46 sk., hvilken år 1844 ökades till 666 R:dr 32 sk. B:ko. Hans efterlemnade enka åtnjuter af Statsmedlen en pension af 500 R:dr, samt af Bruks-Societeten 333 R:dr 46 sk. B:ko.

År 1825 utnämndes OWEN till Riddare af Kongl. Wasa-Orden, och, på grund af hans snille samt stora praktiska kännedom af machinväsendet, blef han 1834 invald till ledamot af Kongl. Vetenskaps-Akademien. Han var äfven ledamot af Kongl. Landtbruks-Akademien och af Patriotiska Sällskapet.

OWEN var till växten liten och undersättig, ljuslätt, med gladt ansigte och små bruna spelande ögon, samt i sitt umgänge mycket liflig. Han var en stark nykterhetsiffrare, och bidrog, jemte Öfverste FORSSELL, verksamt till bildande af Kungsholms nykterhetsförening. Bland annat, som han i Sverige införde, var äfven Wesleyanska methodismen, för hvilket ändamål han år 1826 hit inkallade en methodistisk missionär, M:r STEPHENS, samt, sedan denne 1830 återvändt till England, påföljande året M:r SCOTT, som 1842 lemnade Sverige.

Trenne gånger var OWEN gift. Första gången med en Engelska, som dog här 1818; andra gången gifte han sig med M:ll SVEDELL, dotter af Borgmästaren SVEDELL i Hedemora, och tredje gången 1822 med Kryddkramhandlaren i Stockholm Z. STRINDBERGS dotter, som öfverlefver honom. Af 6 barn i första giftet lefva 2:ne söner och 2:ne döttrar; af 2:ne barn i andra giftet en dotter, och af 9 barn i tredje giftet, 6 söner och 2:ne döttrar.

